

Skirtingų leidėjų (Elsevier, Sage, Springer, Taylor & Francis ir Wiley) ir COPE dirbtinio intelekto naudojimo apžvalga rengiant mokslo publikacijas

Parengė dr. Rima Sinickė
2025-05-15

Šioje apžvalgoje pateikiame palyginimą, kaip įvairios mokslo leidyklos reglamentuoja dirbtinio intelekto (toliau – DI) naudojimą mokslo publikacijoms rengti. Apžvalga parengta lietuvių ir anglų kalbomis. Į lietuvių kalbą išversta panaudojant dirbtinio intelekto kalbos modelį *ChatGPT* (4.5 versija), vertimas peržiūrėtas autorės ir suredaguotas kalbos redaktoriaus.

Pastabas ir pasiūlymus prašome siųsti elektroniniu paštu info@etikostarnyba.lt

Parengė spaudai LĮ „Kriventa“

Šaltiniai

- COPE. Authorship and AI tools. <https://doi.org/10.24318/cCVRZBms>
- Elsevier. Generative AI policies for journals. <https://www.elsevier.com/about/policies-and-standards/generative-ai-policies-for-journals>
- SAGE Publishing. Artificial intelligence policy. <https://us.sagepub.com/en-us/nam/artificial-intelligence-policy>
- Springer. Editorial policies: Artificial intelligence (AI). <https://www.springer.com/gp/editorial-policies/artificial-intelligence--ai-/25428500>
- Taylor & Francis. AI policy. <https://taylorandfrancis.com/our-policies/ai-policy/>
- Wiley. Best practice guidelines on research integrity and publishing ethics. <https://authorservices.wiley.com/ethics-guidelines/index.html>

	Akademinių leidėjų					
	Elsevier	SAGE Publishing	Springer	Taylor & Francis	Wiley	COPE (angl. Committee on Publication Ethics)
Duomenų bazės	Elsevier's Scopus Science Direct ClinicalKey Embase	SAGE Journal SAGE Knowledge	SpringerLink Nature.com BioMed Central (BMC) Palgrave Macmillan Adis	Taylor & Francis Online Informa Healthcare	Wiley Online Library Wiley Digital Archives	
Ar DI gali būti autorius arba bendraautoris?	NE. Autoriai neturėtų nurodyti DI ar DI paremtų technologijų (angl. <i>AI assisted technologies</i>) kaip autorių ar bendraautorių arba cituoti DI sugeneruoto teksto.	NE. DI pokalbių robotai, tokie kaip <i>ChatGPT</i> , neturėtų būti nurodomi kaip autoriai.	NE. Dideli kalbos modeliai (LLM), tokie kaip <i>ChatGPT</i> , šiuo metu neatitinka <i>Springer</i> autorystės kriterijų.	NE. Generatyvinio DI įrankiai neturi būti nurodomi kaip autoriai.	NE. DI technologijos negali būti laikomos pajėgomis inicijuoti originalų mokslinį tyrimą be žmogaus nurodymų.	NE. Dirbtinio intelekto įrankiai negali atitikti autorystės reikalavimų, kadangi jie negali prisiimti ir atsakomybės už atliktą darbą.
Kokia apimtimi mokslo publikacijose galima naudoti DI?	Tik kalbai redaguoti. DI gali būti naudojamas siekiant pagerinti skaitomumą ir kalbos taisyklumą.	SAGE palankiai vertina DI taikymą tyrimų ir rašymo procese. DI leidžiama naudoti: - idėjoms generuoti, - tyrimų analizės procesams paspartinti, - rezultatų analizei, - kalbai koreguoti, - tekstui struktūruoti, - informacijos sklaidai.	Tik kalbai redaguoti. Nebūtina nurodyti, jei didieji kalbos modeliai naudojami tekstui (kalbai) redaguoti.	<i>Taylor & Francis</i> palaiko ir vertina generatyvinio DI įrankių teikiamas galimybes bei leidžia jas naudoti: - idėjoms generuoti ir tirti, - kalbai taisyti, kai ji nėra gimtoji, - tyrimų paieškai spartinti (interaktyvi internetinė paieška su LLM palaikymu), - literatūrai klasifikuoti, - programuoti, - informacijos sklaidai.	Tik kalbai redaguoti. DI technologijos gali būti naudojamos tik kaip pagalbinės, bet ne kaip pakaitinės. Generatyvinio DI įrankiai neturi būti naudojami kuriant, keičiant ar manipuliuojant originaliais mokslinių tyrimų duomenimis ir rezultatais.	- Publikacijos rengimas (rašymas). - Publikacijos paveikslų ar grafinių elementų kūrimas. - Duomenų rinkimas ir analizė.

	Elsevier	SAGE Publishing	Springer	Taylor & Francis	Wiley	COPE
				<i>Taylor & Francis</i> remia atsakingą generatyvinio DI įrankių naudojimą, kai užtikrinami aukšti duomenų saugumo, konfidencialumo ir autorių teisių apsaugos standartai pirmiau minėtose srityse. Generatyvinio DI įrankiai gali kurti įvairių formų turinį, įskaitant teksto generavimą, vaizdų, garso ir dirbtinių duomenų kūrimą, pavyzdžiui, <i>ChatGPT</i>, <i>Copilot</i>, <i>Gemini</i>, <i>Claude</i>, <i>NovelAI</i>, <i>Jasper AI</i>, <i>DALL-E</i>, <i>Midjourney</i>, <i>Runway</i> ir kt. Autoriai neturėtų pateikti spausdinti straipsnių, kuriuose generatyvinio DI įrankiai būtų naudojami pakeičiant pagrindines tyrėjo ir autoriaus atsakomybes (teksto ar kodo generavimas be kruopštaus autoriaus peržiūrėjimo; dirbtinių duomenų generavimas, siekiant pakeisti trūkstamus duomenis be patikimos metodikos; bet kokio tipo turinio, kuris yra netikslus, generavimas).		
Ar leidžiama naudoti DI generuotus vaizdus?	NE. Neleidžiama naudoti generatyvinio DI ar įrankių kuriant ar keičiant vaizdus. Tai apima vaizdo ar paveikslo patobulinimą, maskavimą, perkėlimą, pašalinimą ar tam tikro elemento įterpimą. Leidžiama vienintelė išimtis, kai DI ar DI įrankiai yra tyrimo dizaino ar tyrimo metodų dalis (pavyzdžiui, DI kuriamos vaizdų analizės metodikos, skirtos pagrindiniams tyrimo duomenims generuoti ar interpretuoti, kaip antai, biomedicininų vaizdų srityje).	TAIP. Turi būti nurodoma, jei autorius ar recenzentai naudoja DI įrankius, galinčius generuoti turinį, nuorodas, vaizdus ar bet kokį kitą turinį.	NE. Kol teisiniai klausimai, susiję su DI generuotais vaizdais, neišspręsti, <i>Springer</i> žurnalų publikacijose jų naudoti negalima.	NE. Šiuo metu neleidžiama naudoti generatyvinio DI kuriant ir keičiant vaizdus ir paveikslus ar originalius mokslinių tyrimų duomenis, skirtus publikacijoms. Terminas „vaizdai ir paveikslai“ apima nuotraukas, diagramas, duomenų lenteles, medicininius vaizdus, jų fragmentus, kompiuterinį kodą ir formules. Terminas „keitimas“ apima papildymą, užslėpimą, perkėlimą, pašalinimą arba tam tikro elemento įterpimą į vaizdą ar paveikslą.	Tik aiškinamieji ar koncepciniai paveikslai. Informacijos apie DI generuotų vaizdų naudojimą mokslo žurnalų publikacijose ši leidykla nepateikia. Spausdinamose knygose leidžiami naudoti aiškinamieji (skirti tam tikrai idėjai, procesui ar informacijai paaiškinti) ar koncepciniai (skirti idėjoms, sąvokoms, abstraktiems principams, teorijai paaiškinti) vaizdai. Tokie paveikslai turi būti tikslūs ir neiškraipyti informacijos. (https://www.wiley.com/en-us/publish/book/ai-guidelines)	TAIP. Publikacijos paveikslų ar grafinių elementų kūrimas.

	Elsevier	SAGE Publishing	Springer	Taylor & Francis	Wiley	COPE
Kur ir kaip nurodyti, kad naudotasi DI?	Autorius publikacijos pabaigoje prieš bibliografinį sąrašą turi pateikti deklaraciją „Generatyvinio DI ir DI paremtų technologijų naudojimo rašymo procese deklaracija“.	Metodų ar padėkos skyriuje. DI įrankiai, kurie padeda tobulinti kalbą ar teksto struktūrą, laikomi pagalbiniais DI įrankiais ir autoriai ar recenzentai neprivalo nurodyti, kad jais naudojosi. Vis dėlto būtina aiškiai nurodyti, jei buvo naudoti kalbos modeliai, įskaitant tai, kuris modelis buvo naudojamas ir kokiam tikslui. Autorius turi cituoti ir nurodyti originalius šaltinius, o ne sugeneruotus generatyvinio DI. Jei rankraštis iš dalies ar visa apimtimi buvo sukurtas naudojant DI, tai privalo būti nurodyta.	Metodų skyriuje (jei tokio nėra, kitame tinkamame publikacijos skyriuje). Nebūtina deklaruoti, jei didieji kalbos modeliai naudojami tekstui (kalbai) redaguoti.	Metodų ar padėkos skyriuje. Apie bet kokį generatyvinio DI įrankių naudojimą privalu aiškiai nurodyti deklaracijoje, kurioje pateikiamas visas naudoto įrankio pavadinimas (ir modelio versijos numeris) ir paaiškinama, kaip jis buvo naudojamas ir kodėl (kokiu tikslu) pasitelktas.	Metodų ar padėkos skyriuje. DI naudojimas turi būti skaidriai ir detalai aprašytas metodų ar padėkos skyriuje.	Medžiagų ir metodų (arba panašioje) skiltyje turi būti nurodyta, kaip buvo naudotas dirbtinio intelekto įrankis ir koks konkretus įrankis buvo naudojamas.
Kaip DI gali naudoti recenzentai ir redaktoriai?	NE. Griežtai draudžiama į generatyvinio DI įrankį įkelti darbą, net jei tai būtų daroma tik siekiant pagerinti kalbą ar skaitomumą. Įkėlus darbą gali būti pažeidžiamas autorių konfidencialumas ir intelektualinės nuosavybės teisės, o jei darbe yra asmenį identifikuojančios informacijos, – ir asmens duomenų privatumo teisės. Recenzentai neturėtų naudoti DI ar DI paremtų technologijų.	Kalbai redaguoti ir ne tik. Recenzentai gali naudoti generatyvinį DI, siekdami pagerinti savo recenzijos kalbos kokybę. Redaktoriai gali naudoti generatyvinio DI įrankius kaip pagalbinę priemonę, ieškodami tinkamų recenzentų. DI įrankiai, galintys generuoti turinį (pavyzdžiui, nuorodas, tekstą, vaizdus ar bet kokį kitą turinį), privalo būti aiškiai nurodomi tiek autoriaus, tiek recenzentų, jei jie yra naudojami. Redaktoriai neturi naudoti <i>ChatGPT</i> ar kitų generatyvinių DI įrankių laiškam su sprendimu kurti, neskelbtų tyrimų santraukoms rengti.	NE. Rankraščio įkelti negalima. Recenzentai į generatyvinio DI įrankius negali įkelti rankraščių ar jų dalių. Be to, jei vertinant bet kurią rankraščio dalį buvo naudoti DI įrankiai, recenzentas privalo tai aiškiai nurodyti savo recenzijos ataskaitoje.	Tik kalbai redaguoti. Rankraščio įkelti negalima. Redaktoriai ir recenzentai neturi teisės į generatyvinio DI įrankius įkelti dokumentų, vaizdų ar informacijos iš nepublikuotų rankraščių ar projektų pasiūlymų (įskaitant visus susijusius dokumentus, vaizdus ar informaciją). Generatyvinis DI gali būti naudojamas tik recenzijos kalbai redaguoti, ir recenzentai bet koku atveju lieka visiškai atsakingi už savo recenzijų tikslumą ir vientisumą.	Tik kalbai redaguoti. Rankraščio įkelti negalima. Recenzentai rankraščių (ar bet kurios jų dalies, įskaitant paveikslus ir lenteles) neturėtų įkelti į DI įrankius. Redaktorius ar recenzentas, siekdamas pagerinti rašytinio atsiliepimo (recenzijos) kokybę, gali naudoti generatyvinio DI įrankį. Recenzavimo proceso negalima perduoti generatyvinio DI įrankiui.	N. d.
Nuoroda	<i>Generative AI policies for journals</i> https://www.elsevier.com/about/policies-and-standards/generative-ai-policies-for-journals	<i>Artificial Intelligence Policy</i> https://us.sagepub.com/en-us/nam/artificial-intelligence-policy	<i>Editorial Policies. Artificial Intelligence (AI)</i> https://www.springer.com/gp/editorial-policies/artificial-intelligence--ai-/25428500	<i>AI Policy</i> https://taylorandfrancis.com/our-policies/ai-policy/	<i>Best Practice Guidelines on Research Integrity and Publishing Ethics</i> https://authorservices.wiley.com/ethics-guidelines/index.html	<i>COPE Council. COPE position. Authorship and AI</i> https://doi.org/10.24318/cCVRZBms